[4]

కానుక

మా ఆవిడ వచ్చి ఎదురుగా నుంచున్నది. తలంటుకొని స్నానం చేసింది కామాలు జుట్టు వేలుముడి వేసుకొన్నది. ఇవ్వాళ ఆమెగారు మామూలు మనిషిలాగ లేక ఏదో కొత్తగా ఉంది నా కళ్ళకు. నేను మాట్లాడకుండా ఆమెను చూస్తూ కూర్చున్నాను.

ఆమెకూడా మాట్లాడలేదు. సిగ్గుతో తలవొంచుకొని ఊరుకొన్నది.

"ఏమిటి సంగతి?" అన్నాను.

"ఏముంది?" అన్నది.

కనకాంబరం చీర గట్టింది. ఆ చీర జరీ అంచులు మెలికలుగా ఆ శరీరాన్ని చుట్టుకొన్నవి. తెల్లని రవిక తొడిగింది. కళ్ళకు కాటుక పెట్టి, ముఖాన చిన్న కుంకుమబొట్టు పెట్టింది. అక్కడే నుంచుని ఉన్నది నన్ను జూస్తూ.

ఏదో ఉంది! లేకపోతే ఈ అలంకారాలూ ఈ క్రీగంటి చూపులూ ఎందుకొస్తయ్.

"ఏమిటి చెప్పుదూ" అన్నాను.

ఆమె ఏ సంగతి చెప్పక, ఒక్క చిన్న నవ్వు నవ్వి గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఆమె నవ్వితే బుగ్గల్లో గొయ్యిలు పడ్డవి. అది నేను చూచి ఆ సొట్ట బుగ్గలను సాఫీ చేద్దామనే ఉత్సాహంతోనే గదిలోకి వెళ్ళాను.

స్మాట్లు బుగ్గలను కాస్త నొక్కి, సాఫీగా తుడిచి "చెప్పు ఏమిటి సంగతి ?" అన్నాను.

"అంత మాత్రం తెలియదా ?" అన్నది ఆవిడ గునుస్తూ.

"నాకేం తెలుస్తుంది ? తెలియదు" అన్నాను.

"అయినా ఆలోచించి, జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి" అన్నది.

నాకు జ్ఞాపకం రావటంలేదని చెప్పాను.

"ఇంత ముఖ్యమైన రోజును ఎట్లా మరిచి పోతారండి" అని కాస్త ముఖం చిట్లించింది. "నేను పుట్టినరోజా?" అని అడిగాను. కాదన్నది. "నీవు పుట్టినరోజా ?" అన్నాను కాదని తలఊపింది ఇహ నాకేమీ తోచలేదు.

"నాకు ఏమీ జ్ఞాపకం రావటంలేదు. నీ యిష్టం నన్ను ఏంచేసినా సరే"నని—నేను మంచం మీద కూర్చున్నవాణ్ణి లేచి నిలబడ్డాను వెళ్ళిపోవటానికి సిద్ధపడుతూ. ఆవిడ బుజం మీద చేయి వేసి అదిమి కూర్చోబెట్టి, నా ప్రక్కనే కూర్చుని తలొంచుకొని సిగ్గుపడుతూ అన్నది "ఇవ్వాళ నేను కాపరానికి వచ్చిన రోజు. సరిగ్గా ఇవ్వాళతో ఇరవై ఏండ్లు వెళ్ళతాయి. మీకు ఇంత ముఖ్యమైన సంగతి జ్ఞాపకం లేక పోయిందేం ?"

నేను అంత పవిత్రమైన దినాన్ని, నా సౌఖ్యదేవత కాపరానికి వచ్చిన సుదినాన్ని జ్ఞాపకం ఉంచుకోక పోవటం

చాలా పెద్ద పొరపాటు. అందుకని అన్నాను నవ్వుతూ—జ్ఞాపకం లేక కాదండీ శాంతమ్మగారూ, తమనోటితోనే ఆ అమృతవాక్కులు అనిపిద్దామని! తెలిసిందా ?" అన్నాను—ఆవిడ మరోకసారి సిగ్గుతో తలొంచుకొని, నవ్వుకొన్నది. ఆ తరువాత నా వీపుపైన మృదువుగా చరిచి, అరచేతిలో గిల్లి, వళ్ళు ఝుల్లు మనిపించి వెళ్ళిపోయింది.

నా వళ్ళు ఝుల్లుమనటానికి కారణం ఏమిటీ అంటే, ఆవిడగారు కాపరానికి వచ్చిన రోజు కాబట్టి అది. నేను ఏదైనా కానుక ఒకటి సమర్పించాలిసి ఉంటుంది. ఆ విషయం జ్ఞాపకం ఉంచుకోమనే ఆమె అరచెయ్యి గిల్లింది. డబ్బు లేని సమయంకదా ఇది ఏమి కొనేది. ఎట్లా కొనేది ? అన్న ఆలోచనలలో నా వళ్ళు ఝుల్లు మన్నది.

ఏదో ఒకటి కొనియియ్యక తప్పదు. నాదగ్గర డబ్బు లేని రోజుచూచి, ఆరోజునే ఆవిడ కాపరానికి వచ్చింది. మొదటినుంచీ, మా శాంతం ఈప్లాను ప్రకారమే నడిచింది.

— ౨ —

మా శాంతం మెట్టిన రోజు పండక్కు ఏమి కానుక యియ్యాలె అన్న ఆలోచనలోకి దిగాను. పౌడరూ, అత్తరూ, దువ్వెనా, వాసననూనె, ఇల్లాంటి దేదో ఒకటి ఇస్తే సరిపోయేదానికి, దీనికో పెద్ద ఆలోచన ఏమిటీ అని అను కొంటారు కాని ఆవిడ సంగతి తెలిసిన వాళ్లమటుకు అట్లా

అనదు. ఆవిడ ఇప్పటికాలం మనిషీ కాదు, పూర్వకాలం మనిషీ కాదు అదోరకం మనిషి. దువ్వెనా, అద్దం, అల్లాంటి వస్తువులు ఇస్తే సంతోషించదు. కాస్తఖరీదు గలవి, నాలుగు కాలాలు పాటు ఉండేవి అల్లాంటి వస్తువులు కావాలంటుంది. అందుకనె నేను అంత దిగులు పడ్డది. ఇప్పుడు అల్లాంటిది ఏదైనా కొంటానికి డబ్బు ఎక్కడనుంచి తెచ్చేదా అని!

అదీ కాక ఆవిడ అనేకసార్లు అనుకొన్నది ఒక జత బంగారపు గాజులుంటే బాగుండునని! కొనియిస్తే అవే కొనియియ్యాలె. ఈ పాడు యుద్ధం రావటం మూలాన బంగారపు ధర విపరీతంగా పెరిగి పోయిందిగాని లేకపోతే ఎన్ని గాజులైనా చేయించు కొనేదట ఆవిడ! అసలు ఆడవాళ్ళను ఏడ్పించటానికే ఈ యుద్ధం ఒకటి తీసుకొచ్చారు అంటుంది. ఆవిడ యుద్ధం అయిపోయిన వెంటనే బంగారం చౌక చెయ్యలేదని ఆమెకు చాలా కోపంగా కూడా ఉంది.

స్వరాజ్యం వచ్చిన రోజున మధ్యాహ్నం సరిగ్గా పన్నెండు గంటలనుంచి ఒంటి గంటదాకా, ఒక గంటసేపు నవరసులు చౌకగా గవర్నమెంటువారు అమ్మిస్తారనీ, ఆడ వాళ్ళయందు దయతలచి, గోపాలరెడ్డిగారు ఈ ఏర్పాటు ప్రత్యేకంగా చేశారనీ ఒక వదంతి పుట్టింది. అప్పు అయినా చేసి ఒక పది నవరసులైనా కొనుక్కురమ్మని ఆవిడ గోల చేసింది. "ఇది అబద్ధం, ఇల్లాంటి పిచ్చి పనులు గవర్నమెంటు వారు చెయ్య"రని నేను చెప్పాను. కాని ఆవిడ నామాట

నమ్మక పైగా ఏమన్న దంటే. "ఇది ఏమీ పిచ్చిపనికాదు. ఆమాట కొస్తే ఇంతకంటె పిచ్చిపనులే చేస్తున్నారు" అని కూడా అన్నది. ఆవిడ బాధ తప్పించుకోటానికి చివరకు నేనొక మాట అన్నాను. "నవరసులు చౌకగా అమ్మినా, మొగవాళ్ళకు అమ్మరు, ఆడవాళ్ళకు మాత్రమే అమ్ము తారు." ఈమాట కాస్త సమంజసంగా ఉందనుకొన్నదో ఏమో నా పిచ్చిది, ఆ తరువాత నన్నేమీ అనలేదు. ఆ మరునాడు మటుకు ముఖం అంతా కందగడ్డ చేసుకొని "ఈ గవమెర్నంటువారు ఆడవాళ్ళను ఇంత మోసగించి, అన్యా యం చేస్తారనుకో లేదడీ!" అన్నది.

నిజానికి మా కాంతమేకాదు ఆడవాళ్ళంతా అల్లాగే అంటున్నారు. "ఎందుకొచ్చిన స్వరాజ్యం ఇది! బంగారం చౌక చెయ్యకూడదా, ఈ స్వరాజ్యం వాళ్ళు!" అని చాలా మంది అన్నారు.

ఇల్లాంటి విషయాలన్నీ జ్ఞాపకంవచ్చినవి ఆలోచిస్తూ కూర్చుంటే. చివరకు నేను కాంతానికి ఒక జత బంగారపు గాజులు కొనియివ్యాక తప్పదనే నిశ్చయానికే వచ్చాను.

నిజానికి కొని ఇయ్యవలసిందే! అందులో సందేహం ఏమీలేదు. పుట్టినరోజు పండగకు, మెట్టినరోజు పండగకు భార్యకు, బహుమానం ఇయ్యాలె. ఈవిషయం కామశాస్త్ర గ్రంథకర్తకూడా ఉదహరించి, ఆరోజున కానుకలు ముట్టక పోతే ప్రియురాలు ప్రణయకలహం పట్టవచ్చునని కూడా

చెప్పాడు. అయితే మా ఆవిడ ప్రణయకలహం వస్తుందని భయపడి నేను ఆ నిశ్చయానికి రాలేదు. ప్రణయకలహం వడితే, వచ్చిన ఇబ్బంది ఏమిటీ అంటే, మన ఆడవాళ్ళు శాస్త్రరీత్యా పట్టవలసిన ప్రణయకలహం పట్టక, చతుర్థమైన జాతీయమైననాటు కలహంలోకి దిగుతారు. దానికి నేను భయపడ్డది !

3

పెండలాడే భోజనంచేసి బజారులో నగలషాపు చూడటానికి వెళ్ళాను. ఆ షాపు యజమాని నాకు తెలిసినవాడే ! గౌరవించి కూర్చోబెట్టాడు. అక్కడ అద్దాల బీరువాలో రకరకాల గాజులున్నవి. స్వస్తిక్ గాజులు, రేడియో గాజులు, పలకల గాజులు, పార్సీ గాజులు మొదలైనవి ఎన్నోరకాలు. అందులో స్వస్తిక్ గాజుల జత ఒకటి మహా బాగుంది. మధ్య మధ్య ఎర్ర రాళ్ళు పొదిగారు. ధగ ధగ మెరసి పోతున్నది.

మా ఆవిడ చేతులకు అదే బాగుంటుందనిపించింది. తొంభైరూపాయల ఖరీదు చెప్పాడు. ఆ జత కొనాలనివుంది. చేతిలోడబ్బు లేదు. అప్పు అడిగితే ఏమనుకొంటాడో! చివరకు ఒక విధంగా నవ్వులాటగా అన్నాను, "ఏమయ్యా, ఈ జత నాకు కావాలె, డబ్బు ఇయ్యకుండా తీసికెళ్ళవచ్చునా ?"

ఇది తెలివితక్కువ ప్రశ్న అనుకోంటారు కాని కాదు. ఎందుచేతనంటే నేను అనుకొన్నది ఏమిటీ అంటే, ఆమాట మీద ఆ షావుకారు, "తీసికెళ్ళండి పంతులుగారూ, డబ్బు ఎక్కడికి పోతుందీ", అని అంటాడని.

కాని, నాకర్మం, ఏంజేసేది! ఆ షావుకారు అల్లా అనలేదు. అవక, పైగానవ్వుతూ హేళనగా అన్నాడు "డబ్బు ఇయ్యకుండా తీసికెళ్ళటానికి వీల్లేదు కాని, డబ్బుఇచ్చి తీసి కెళ్ళకుండా ఉంటానికి వీలుందంఢీ పంతులుగారూ" అని.

అప్పుడు నేను గొంతుకమార్చి బ్రతిమిలాడుతున్నట్లు అన్నాను- "ఈనెల ఆఖరుకుఇచ్చేస్తాను. అసలు అందాకా కూడా అక్కరలేదు, ఈలోపునే ఇచ్చేస్తానేమో." అప్పటికీ ఆ అసామీకి నాయందు నమ్మకం కుదరలేదు. "ఇప్పుడెవరికీ అప్పు ఇయ్యటం లేదండీ" అన్నాడు. "ఇప్పుడీయ్యటం లేదట! పూర్వంతెగించి అందరికీ అప్పులిచ్చేవాడిలాగ. ఛీ ఇతన్ని అడగకూడ"దని లేచి వచ్చేశాను.

చాలా కష్టంవేసింది. పారిపోతా ననుకొన్నాడు కాబోలు. ఛా. ఆమాత్రం మర్యాద లేకపోయింది అతనికి.

అప్పుడు నాకు ఒక చక్కని ఆలోచన చటుక్కున తోచింది; ఎక్కడైనా ఒక వందరూపాయలు అప్పు తెస్తేఏ ఇబ్బందీ పడనక్కరలేదని ; తొంభైరూపాయలు వీడిముఖాన పారేసి గాజుల జత తీసుకోనూవచ్చు...మిగిలిన పదిరూపాయలూ హాయిగావాడుకోనూ వచ్చు !

ఇంకోటి కూడా అనుకొన్నాను. డబ్బుపారేసి కొనే టప్పుడు ఇక్కడ కొనటం ఎందుకు నా యిష్టంవచ్చిన చోట కొందామని. నా మర్యాద కాపాడాడు కనకనా అక్కడేకొం టానికి !

ఇల్లా అనుకొని వచ్చాను కాని వంద రూపాయలు అప్పు ఎక్కడ దొరుకుతుంది ! ఎవరినడిగేది ? నాకేమి తోచలేదు.

అయితే ఒకటి గట్టిగా నిశ్చయించుకొన్నాను. గాజుల జతమటుకు కొనితీరాలె. ఎట్లాగయినాసరే! కొని తీసికెళ్ళి ఆవిడ చేతులకు స్వయంగా తొడక్కపోతే నాకుపిచ్చి ఎక్కే మాటనిజము. అప్పటికే కాస్తపిచ్చి పిచ్చిగా ఉంది.

నూరు రూపాయల మొత్తం చాలా స్వల్పమైనది. నిజానికి ఈమాత్రం సాహాయ్యంఎవరు బడితే వాళ్ళే చేయ గలరు. కాని ప్రపంచం పాపిష్ఠిది. స్వార్థపరత్వం ఎక్కువ. "అయ్యో, పాపం ఆ అబ్బాయి బంగారపుగాజులు కొని తీసి కెళ్ళి భార్యకు ఇయ్యకపోతే ఎట్లా ! ఎంత చిన్నతనం. సాహాయ్యంచేద్దాం" అని ఒక్కరూ అనుకోరు. అటువంటిది ప్రపంచం !

అయినా అప్పుపుట్టే స్థలాలు ఏవా అనిఆలోచించాను. ఒకటి రెండు స్థలాలు ఉన్నవి కాని అక్కడ ఇదివరకే పుట్టిం నాను. బ్యాంకులో అప్పుఉంది. ప్రావిడెంటు ఫండులోనుంచి అప్పుతీశాను. ఇక స్నేహితులెవరైనా ఇస్తారేమోనంటే ఆ

గోఖ్లేగారు ఇయ్యరు, ఇదివరలో తీసికొన్నది ఇస్తేగాఆయన
మళ్ళీ ఇయ్యటానికి ! ఇంకెవరిస్తారు ? నాగేశ్వరరావుగారిని
అడిగి లాభంలేదు. అవధానిగారు ఇయ్యరు. ఇహ పోతే నర
సింహంగారు ఇస్తారుగాని ఏమైనా తాకట్టు పెట్టాలె. తాకట్టు
పెట్టటానికి నాదగ్గర ఏమీలేదు, ఆ కంచం వెండిపూత
పూసింది. అచ్చం వెండిది కాదాయె. ఛీ, జీవితం ఎంత దరి
ద్రంగా ఉందీ ! తాకట్టు పెట్టుకోనేందుకు అయినా ఏమీలేక
పోయింది ! అని విచారం వేసింది.

అప్పుడే ఇంకో విషయము కూడా తోచింది. ఈగా
జులు కొని ఆవిడ కిస్తే- ఆవిడను సంతోష పెట్టినట్టూ అవు
తుందీ...ఎప్పుడైనా ఇల్లాంటి ఇబ్బంది వస్తే చప్పున తాకట్టు
పెట్టుకోనూ వచ్చు ? తాకట్టు పెట్టటానికైనా ఇంట్లో ఆమా
త్రం వస్తువ ఉండటం అవసరం అని గట్టిగా మనస్సుకు
తట్టింది. దాంతో ఆ గాజులజత కొనాలనే పట్టుదల
ఎక్కువైంది.

ప్రొద్దున ఆవిడ తలవంచుకొని నుంచుని, చేతినున్న
గాజుగాజులు సర్దుకొంటూ ఉండటం జ్ఞాపకం వచ్చింది.
"ఇవేం గాజులండీ బంగారపు గాజులు కొనిఇయ్యండీ;" అని
అడగటం అది. అరచేతిలో గిల్లిపోవటంకూడా దానికి సంబం
ధించినదే. ఈ విషయాలన్నీ జ్ఞాపకానికి వచ్చి నా పట్టు
దలను మరీ దృఢ పరచినయి.

ఎక్కడైనా అప్పు అడగటానికి బయలు దేరాను.
కనపడ్డవాణ్ణి అల్లా అడుగుదా మనిపించింది. ఇంతలో సుబ్బా

రావు కనిపించాడు. అతడు కాస్త డబ్బుగలవాడు. అతనికీ నాకూ కాస్తో కూస్తో బంధుత్వంకూడా ఉంది.

"ఓ వందరూపాయలు అర్జంటుగా కావలసి వచ్చినయి. కాస్త ఇస్తావ్ ?" అని అడిగాను, ఏదో తమాషాగాను, నిర్లక్ష్యంగానూ ఎప్పుడు వందా, రెండువందలూ ఇల్లాగ తరుచుగా అప్పుపుచ్చుకొని మళ్ళీ మర్నాడు ఇచ్చేసే వాడిలాగ.

వాడిచూపులు చూచి "తీసికెళ్ళవోయ్ ఏం భాగ్యం" అంటాడనుకొన్నాను. అట్లాగే చూశాడు.

నేను ఆశపడ్డాను.

కాని వాడి దుంపతెగ వాడు అల్లాగ అనక "ఏం, వేళాకోళంవోయ్, వందరూపాయలు నీకు అప్పుకావాలిసి వచ్చిందే! ఎవరికైనా కావలిస్తే ఇయ్యగల వాడవు ?" అన్నాడు.

నన్ను గురించి వీడికి మంచి అభిప్రాయం ఉన్నందుకు సంతోషించి, "సమయానికి పైకం అందలేదయ్యా, ఒక వారం రోజులలో పంపించేస్తాను" అన్నాను.

ఈతభా అయినా "అంత ఇబ్బంది వస్తే పట్టుకుపో" అని అనలేదు. "నీకు అంత అవసరం అయితే చీటీ వ్రాసి పంపిస్తే ఎవరు బడితే వాళ్ళే ఇస్తారు. నన్ను అడగాలా ఏమిటీ?" అని పెద్ద పెద్ద అంగ లేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయినాడు. "చీటీ వ్రాసి వీడికే పంపిస్తే అని అనుకున్నాను. ఏమిటో మతిలేని

ఆలోచనలు : మతిఉంటే అల్లా ఎందుకు అనుకొంటాను ! ఎదటబడి అడిగితే ఇయ్యనివాడు చీటి వ్రాసి పంపితే ఇస్తాడూ! ఆ ఆదుర్దాలో అల్లాగ అనిపించింది.

ఈ ప్రయత్నం కూడా ఇల్లాగ వ్యర్థం అయిపోయిందే ఎల్లాగురా బాబూ అని ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్నాను. వంకర మేడ దగ్గరకు వచ్చేసరికి ఇంకో ఆలోచన వచ్చింది. అక్కడే మా కేశవరావు అత్తగారు ఉన్నారు. వాళ్ళను అడిగితే ఇయ్యరా అని!!

కేశరావూ, నేనూ, మంచి స్నేహితులమని వాళ్ళకు తెలుసు. నాకు ఈ స్వల్పం సాహాయ్యం చేయకపోతే అల్లుడికి చిన్నతనం అవుతుందని అయినా ఇస్తారని ధైర్యం కలిగింది.

రైట్—ఈ ఆలోచన వచ్చినందుకు చాలా సంతోషించాను. ఈతఖా నెగ్గానన్న మాటే! తొంభై రూపాయలూ తీసికెళ్ళి, ఇచ్చేసి స్వస్తిక్ గాజులు కొనుక్కొని వెళ్ళాలె అనుకొన్నాను.

అయితే ఈ విషయం వాళ్ళతో ఎత్తటం ఎల్లాగ ? ఆవిషయం కాస్త తీరికగా ఆలోచించుకోవాలె. అందుకని దగ్గరలో ఉన్న కాఫీ హోటలుకెళ్ళి, ఒక కప్పు కాఫీ తెప్పించి కొంచెంగా తాగుతూ ఈ "క్యాంపెయిన్" ఎట్లాసాగించాలా అని తీవ్రంగా ఆలోంచిచాను. వాళ్ళింటికి వెడతాను. వాళ్లు నన్ను కూర్చోమంటారు మర్యాద చేస్తారు. సరే, వెంటనే అప్పు అడగటం బాగుంటుందా ?

అఁహాఁ. అల్లాకాదు. వాళ్ళు నాకు అప్పు ఇయ్యటం నేను కేశవరావు స్నేహితుణ్ణి అనేగా! అందుకని ముందుగా నేను, కేశవరావుకూ నాకూ ఉన్న స్నేహాన్ని, వాళ్ళకు గుర్తుచెయ్యాలె. ఎట్లాగ గుర్తుచెయ్యటం?...

కేశవరావును చూచివచ్చాను. కులాసాగా ఉన్నాడు అనాలె. మేము ఇద్దరం మంచి స్నేహితులం కాబట్టి తరుచు కలుస్తూఉంటా మన్న మాట!......

నేను కేశవరావు కుటుంబానికి ఆప్తుణ్ణి అయినట్లు కూడా నా సంభాషణలో ప్రకటితం చెయ్యాలె.

నిజానికి కూడా అంతేనాయె. అయితే ఈ మధ్య నేను కేశరావును చూడలేదు. ఉత్తరాలుకూడా రావటం లేదు. అయినా మంచి స్నేహితుల మన్నమాట నిజమేగా.

సరే, కేశవరావు క్షేమమూ అవీ చెప్పి మెల్లిగా సమయంజూచి అప్పు అడగాలె.

ఇదీ ప్లాను.

బాగుంది అనుకొన్నాను. వాళ్లు భాగ్యవంతులు కూడాను. ఒక వంద రూపాయలు వాళ్ళకో లెక్కలోనిది కాదు. ఇస్తారు. నోటూ గీటూ ఏమీ అక్కరలేదనికూడా అంటారు. కాని...నోటు వ్రాసి ఇచ్చేస్తాను. అదే మర్యాదగా ఉంటుంది.

ఇల్లాగ ఆలోచించుకొన్నాను. అంతా కుదిరింది. నేను ఆ తరువాత ఒక నిమిషమైనా వృధాగా గడపకుండా,

గబగబా నడిచి కేశవరావు అత్తగారింటికి వెళ్ళాను. ఆమె అయినా నాకు బాగా తెలిసిందే నాయె. కేశవరావుతో అనేకసార్లు వెళ్ళాను. వాళ్ళింట్లో చాలాసార్లు భోజనంకూడా చేస్తిని. ఇంకా భయం ఎందుకు యనకాయకీని లోపలికి వెళ్ళాను.

కేశవరావు అత్తగారు నన్ను చూడటంతోనే పలకరించింది "ఏమయ్యా, అల్లుడా చాలా కాలానికి కనపడ్డావే!" అంటూ, నన్ను కూర్చోమని కుర్చీ చూపారు కూర్చున్నాను.

"ఆ"...

"అంతా కులాసాగా ఉన్నారా ?"

"మా అల్లుణ్ణి చూశావా ఈ మధ్య ?" అని అడిగింది ఆవిడ.

"చూడకేమండీ, ఎప్పుడూ కలుస్తునే ఉంటాము పదిరోజుల కొకసారి అయినా చూచుకోకుండా ఉండలేము"

"అవునవును, స్నేహితులాయెమరి ?" అన్నది ఆవిడ. ఇంకేం, ఇదేసమయమని మళ్ళీ ఇల్లా అన్నాను. "మామూలు స్నేహం కాదండి. అన్నదమ్ముల కంటే ఎక్కువగా ఉంటాము"

"అవునులే నాయనా, స్నేహం అటువంటింది. అది సరేగాని మా అల్లుణ్ణి కలుసుకొని ఎన్నాళ్ళయిందినీవు ?"

"నిన్న నేనండి. నిన్న కలుసుకొన్నాను." అన్నాను. ఆవిడ సంతోషంతో "ఎక్కడ కలుసుకొన్నావు బాబూ ?" అని అడిగింది.

"నేనే గుంటూరు వెళ్ళానండి అత్తయ్యగారూ! అక్కడే చూచి మాట్లాడాను" అన్నాను.

"మా అల్లుడు గుంటూరులో ఎందుకున్నాడు నాయనా?" అని అడిగింది ఆవిడ ఆశ్చర్యపోతూ.

అరే! గుంటూరులో లేడా ఏం కర్మం! అతనికి గుంటూరులోనే ఉద్యోగం! అని అనుకొని చప్పున తెప్పరిల్లి, "ఏమండి, అత్తయ్యగారూ అల్లా అడిగారేం?" అన్నాను.

"ఆయనకు సత్తెనపల్లి బదిలీ అయిందిగా! అందుకనేగా అమ్మాయిని పుట్టింటికి పంపి ఒంటరిగా వెళ్ళాడు!" అన్నది.

చచ్చాను. వాడికి సత్తెనపల్లికి బదిలీ అయిన సంగతి నాకేం తెలుసు! గుంటూరులో ఉన్నాడనుకొన్నాను! ఇప్పుడేమని చెప్పేది?

భగవంతుడు తెలివంటూ ఒకటిచ్చాడు కాబట్టి సరిపోయింది. చప్పున తడుముకోకుండా "అవునండీ నాకు తెలుసు ఆ సంగతి. కాని మళ్ళీ గుంటూరుకే వేయించుకొన్నాడు. ఆ సంగతి మీకు తెలియదా!" అని అడిగాను.

కేశవరావు అత్తగారికి ఆశ్చర్యం కలిగింది. నిజమే కామాలు అనుకొంది." అట్లాగా నాయనా ఆ సంగతి తెలియదే!" అన్నది.

"నన్ను చెప్పమన్నాడండీ!" అన్నాను గర్వంగా.

"సరె, సరె. అమ్మాయిని సత్తెనపల్లికి పంపమని వ్రాయలేదామా అని అనుకుంటున్నాము, ఇదా సంగతి!" అని నాతో అని. అమ్మాయ్ అని కూతురును పిలిచి "నీ మొగుడికి మళ్ళీ గుంటూరు బదలీ అయిందటే తల్లీ" అని చెప్పింది.

ఆ అమ్మాయి ఆశ్చర్యంతో చూచి ఊరుకొన్నది.

"ఏమమ్మా కులాసాగా ఉన్నావా ?" అని పలకరించాను ఆ అమ్మాయిని నేను.

ఆ అమ్మాయి నన్ను బావగారూ అని పిలుస్తుంది. అందుకని నా ఎదుట కాస్త సిగ్గు పడుతూ నుంచుని, "ఆ కులాసాగానే ఉన్నానండి" అన్నది.

"ఇంకా ఏమి కబుర్లు చెప్పాడు నాయనా మా అల్లుడు ?"

"మరేంలేవు. అంతా కులాసాగాఉన్నారు"అన్నాను. ఏమిచెప్పాడని చెప్పేది ! ఏమీ తోచలేదు.

"అయితే చూడు అబ్బాయ్, పిల్లను పంపి నెలరోజులైందిగదా, తీసుకుని వెళ్ళలేదు సరెగదా, ఒక్కసారి అయినా వచ్చి చూచిపోలేదు. ఇదేమైనా బాగుంది నాయనా నీవే చెప్పు ?" అని అడిగింది ఆవిడ.

కేశవరావూ నేను అన్నదమ్ములకంటే ఎక్కువగా ఉంటున్నప్పుడు, ఆతనిమీద మాట పడనియ్యక పోవటం నాధర్మం. అతడు నెలరోజులనుంచి ఒక్కసారి అయినా రాక

పోవటానికి తగినంత కారణం చూపవలసిన బాధ్యత నాపైన పడ్డది. మెదడు చురుగ్గా పనిచేయవలసిన అవసరం వచ్చింది. అతడు భార్యను చూడటానికి రాలేదు! దానికి కారణం వాళ్ళకు నచ్చేది చెప్పాలె. అదొకపని. దాని తరువాత "కాస్త ఓ వందరూపాయలు, అవసరంగా కావలసి వచ్చినై అండి అత్తయ్యగారూ" అనేయూలె మాటల్లో కలిపి. ఆవిడ "దాని కేం భాగ్యం నాయనా!" అంటుంది. అప్పుడు నేను ఊరుకో కూడదు.

"మళ్ళీ పదిరోజుల్లో ఇచ్చేస్తానండోయ్. నా సంగతి అంతే. కావలిస్తే మా మరదలును అడగండి నా సంగతి ఎటువంటిదో?" అని కూడా అంటినా, ఈ అప్పు అడగటం అనే దరిద్రపుపని, నవ్వుతూ నవ్వుతూ జరిగి పోతుంది.

అని ఇల్లాగ ముందు జరగ వలసిన వ్యవహారం క్రమం కూడా నిర్ణయించు కొన్నాను.

బుద్ధి నిశితంగా పనిచేయటం మూలాన ఈ ఆలోచన అంతా క్షణంలో జరిగిపోయింది. ఇకముందు విషయం—కేశవ రావు పెళ్ళాన్ని చూడటానికిఎందుకు రాలేదు. దానికికారణాలు చెప్పాలె. ఇట్లా అన్నాను నవ్వుతూ, "ఆ విషయం నాకు చెప్పాడండి అత్తయ్యగారూ, ఈ నెలరోజుల్లో ఎంత ప్రయత్నం చేసినా వాడికి సెలవు దొరకలేదట. అందుకనే రాలే దండి." అన్నాను. నాబుద్ధి అంతా వినియోగిస్తే దొరికిన కారణం అది. ఆమె మూతి త్రిప్పి, "ఆ అంత రావాలే అను

కుంటే ఓ ఆదివారం వచ్చి చూచిపోకూడదా ఏమిటి ?— ఏమంత పెద్ద దూరమని !'' అన్నది.

నేను చెప్పింది తృప్తినిచ్చే కారణం కాలేదు. ఆ విషయంలో వాళ్ళను ఏదో విధంగా తృప్తిపరచకుండా నా డబ్బు సంగతి ఎట్లా ఎత్తేది ?

అందుకని అన్నాను. ''మీరు అన్నమాట నిజమే. ఇంకో విషయంకూడా ఉంది లెండి రాకపోవటానికి'' అన్నాను. ''ఏమిటి నాయనా ?'' అని ఆదుర్దాగా అడిగింది ఆమెగారు.

''ఆఁ—మరేమిలేదు. వాళ్ళ అమ్మకు కాస్త వంట్లో కులాసాగా లేదుట ! అందుకని రాలేక పోయినాడు'' అన్నాడు.

ఈ మాటలు విని, కేశవరావు అత్తగారూ భార్యా కూడా ఏదో రకంగా చూశారు నావంక. వాళ్ళ కళ్ళల్లో వ్యక్తమైన భావం ఆశ్చర్యమో, నాకు తెలియలేదు. వాళ్ళు ఇద్దరూ కూడా, ముసలావిడకు జబ్బుచేసిందని, భయపడుతున్నారని నేను అనుకొన్నాను. అందుకని, మళ్ళీ అన్నాను. ''మరేం భయపడవలసిన అవసరం లేదండి అత్తయ్యగారూ! ఆవిడకైనా, పెద్ద జబ్బుఏమీ కాదులెండి, ఏదో కొంచెం దగ్గుపడిసెము అయి ఉంటుంది'' అన్నాను.

ఈ మాట ఆమె అడిగింది. ''ఎవరికి జబ్బుగా ఉందంటున్నావూ ? మా వియ్యపురాలుకా?'' అన్నది ఏదోతమాషాగా చూస్తూ.

"అవునండీ." అన్నాను.

కేశవరావు అత్తగారు ఎందుకో నవ్వుకొన్నది.

ఆ అమ్మాయి మటుకు కాస్త పెద్దగానే నవ్వింది.

వాళ్ళు ఎందుకు నవ్వుతున్నారో నాకు అర్థంకాలేదు. కొంచెము జలుబు చేస్తే, "జబ్బు"గా ఉన్నదని అన్నా ననా ?... ఆ మాత్రానికే కేశవరావు హడలిపోయి భార్యను చూడటానికి రాకపోవాలా అని అనుకోనా ? ఎందుకు నవ్వుతున్నారో నాకు బోధపడలేదు.

నేను ఎక్కడో పొరపాటుపడ్డా ననుకొని కొంచెం గాబరా పడ్డాను. కొద్దిగా జలుబుచేస్తే, "జబ్బుగా ఉన్నదీ" అని పెద్దమాట ఉపయోగించినందుకే నవ్వుతున్నారు అనుకొన్నాను. అనుకొని నా మాట నిలుపుకొంటానికి, "దగ్గూ పడిసెమే కాదులెండి, జ్వరంకూడా వస్తున్నది" అన్నాను.

ఇల్లాగ అనటం మంచిదేనని అప్పటికి నేననుకొన్నాను. నేను "జబ్బు" అనేమాట తెలివితక్కువగా ఉపయోగించలేదని స్పష్టమౌతుంది ఈ జబాబువల్ల. అంతేకాక కేశవరావు భార్యను చూడటానికి రాకపోవటానికి తగినంత బలమైన కారణమూ చెప్పినట్లు అవుతుంది. మొత్తము మీద తెలివిగానే జబాబుచెప్పాను అనిపించింది.

కాని వాళ్ళుఇద్దరూకూడా, నవ్వటం మొదలుపెట్టారు. అదే నాకు అర్థంకాలేదు, దేనికి నవ్వుతున్నారు?

అప్పుడు–ఆ పిల్ల అన్నది నవ్వు ఆపుకొని "అయితే బావగారూ, జ్వరంఅంటే బాగానూటమూడు, నూటనాలుగు వస్తున్నదా?" అన్నది.

ఇక్కడే నేను కొంచెం ఆలోచించవలసి వచ్చింది. ఆవిడకు ఎంత జ్వరం వస్తున్నదని చెప్పాలే అని ఆలోచించాను. కాస్త ఎక్కువగానే వస్తున్నదని చెప్పటమే మంచిదని తోచింది. వెంటనే అన్నాను. "నూటరెండు, రెండున్నర అల్లాగ వస్తున్నదమ్మా" అని.

ఆ అమ్మాయి మరీ విపరీతంగా నవ్వింది, "అత్తగారికి జబ్బుగాఉంటే, కోడలుకు నవ్వులాటగాఉంది కాబోలు!" అన్నాను, కొంచెం వేళాకోళంగా! ఆ అమ్మాయి నాకు మరదలువరసేగా! అందుకనే అట్లా అన్నాను. కేశవరావు తల్లిమటుకు తెల్లపోయి చూస్తున్నది. ఆ అమ్మాయి మళ్ళీ ఇంకొకసారి నవ్వుఆపుకొని "అయితే, బావగారూ అనలావిడ ...లేచి తిరుగుతున్నదా. లేకపోతే......మంచానే పడి ఉన్నదా?" అని మళ్ళీ ప్రశ్నించింది.

"నూట రెండు జ్వరం వస్తుంటే, లేచి ఎట్లా తిరుగుతుందమ్మా! అందులో పెద్దదికదా?" అన్నాను.

"అల్లాగా అండీ బావగారూ, మా అత్తయ్యకు అంత జబ్బుగా ఉందండీ!" అని అంటూ ఆ అమ్మాయి విరగబడి నవ్వింది.

"ఇంతలో ఎవరికే అమ్మా జబ్బు ?" అంటూ యాభై ఏండ్ల ముసలమ్మ లోపలనుంచి వచ్చింది. "మీాకే నండి అత్తయ్యా, మీాకు దగ్గూ, పడిసెమూానట !" అని కేశవరావు భార్య విరగపడి నవ్వింది.

"నాకు జబ్బేమిటే ?" అన్నది ఆముసలమ్మ.

"మీాకు జబ్బుగా ఉందిటండి! నూట రెండుజ్వరం కూడా వస్తున్నదట ! ఈయన చెబుతూ ఉంటేనే మూా బావ గారు' అని మళ్ళీ నవ్వింది ఆపిల్ల.

ఆవచ్చిన మనిషి కేశవరావుతల్లి అని నేను గుర్తుపట్టే సరికి గుండెలు జారిపోయినవి.

ఛా, ఛా, ఛా, నేను వేసిన ప్లాను అంతాపాడైపో యింది. ఈ ముసలమ్మగారు వచ్చినట్లు ఏమాాత్రం తెలిసినా నాకు ఈ దరిద్రపుస్థితి వచ్చేది కాదు.

ఇంకా ఏ ముఖంపెట్టుకొని నూరు రూపాయలు అప్పు అడిగేది !

అక్కడ ఒక్కనిమిషమైనా ఉండలేక పోయినాను. "మాట నాయనా, ఏమిటిసంగతి ?" అని కేశవరావు తల్లి అంటున్నా వినిపించుకోకుండా గబగబా వచ్చేశాను.

ఇంటికొచ్చి ఏవో రెండు మెతుకులు తిని ముడుచు కొని పడుకొన్నాను. అసలే నేను, నా పని నవ్వుల పాట్లు అయిందేనని, సిగ్గుపడిచస్తూ ఉంటే ఆవిడగారు ఒకటే గోల ఏమిటిఅల్లా ఉన్నారు చెప్పమని !

ఏమని చెప్పేది ? ఏం ఘనకార్యం చేశానని చెప్పేది!

ఆవిడ చెప్పమని ఒకటే పట్టు బట్టింది, చివరకు చెప్పాను సంగతంతా.

జరిగిన అవమానాన్ని గురించి, భార్యతో ఎవరైనా చెప్పుకుంటారా, తెలివి తక్కువతనం కాదా అని ఎవరైనా అనవచ్చు.

ఆవిడమీద ఎంత ప్రేమ లేకపోతే నేనుఅంత కష్టపడతాను ! ఆ విషయం గ్రహించి, నేను పడ్డ శ్రమనే ఆమెగారు కానుకగా స్వీకరిస్తుందని నేను ఆశించాను.

కాంతం, కాసేపు నవ్వి, "మీరు ఇంత పిచ్చివాళ్ళేమండీ?" అన్నది.

"ఇంత శ్రమపడ్డా నేను పిచ్చివాణ్ణే అయినాను?" అన్నాను ఆమెవంక దీనంగాచూస్తూ,

"కాకపోతే ఏమిటి చెప్పండి, ఇవ్వాళిటిరోజున మీరు నాకు ఏమీ కొనియ్యనక్కరలేదే!" అన్నది.

"ఏం ?—" అన్నాను ఆశ్చర్యంగాచూస్తూ.

"నేను పుట్టిన రోజు పండగకేమన్నా. మీరునాకు కానుక ఇయ్యాలె. తెలిసిందా?"

"ఆ......"

"నేను మెట్టినరోజు పండుగకేమన్నా, నేనే మీకు ఇయ్యాలె."

"నాకేం తెలుసూ ఇదంతా ?"

"ఏమీ తెలియదండీ, మీకు!" అంటూముఖంమీద చెయ్యవేసి, బుగ్గలునొక్కి "జరగండి"అన్నది మా కాంతం.